

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ І МУЗЕЙНО-
ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кафедра цифрових комунікацій та інформаційних досліджень

АВТОМАТИЗОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНО- БІБЛІОТЕЧНІ СИСТЕМИ

Програма та навчально-методичні матеріали до курсу для
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі
спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
ОП «Управління цифровою інформацією»

УДК 004:021.63
А-18

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол №9 від 29.03.2023 р.)

Рецензенти:

А. А. Соляник, д-р пед. наук, професор
кафедри цифрових комунікацій та інформаційних досліджень ХДАК

А. М. Шелестова, доцент, кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри інформаційних технологій ХДАК

Укладач:

Н. А. Коржик, кандидат наук із соціальних,
доцент кафедри цифрових комунікацій та інформаційних досліджень

А-18	Автоматизовані інформаційно-бібліотечні системи : програма та навч.-метод. матеріали до курсу, освітньо-проф. програма "Управління цифровою інформацією", спец. 029 "Інформ., бібл., архів. справа", галузь знань 02 "Культура і мистецтво", перший (бакалавр.) рівень вищ. освіти / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т соц. комунікацій і музейно-турист. діяльності, Каф. цифрових комунікацій та інформ. досліджень ; [уклад. Н. А. Коржик]. Харків : ХДАК, 2023. 39 с.
------	--

Навчальний курс «Автоматизовані інформаційно-бібліотечні системи» (АІБС) призначений для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня освіти зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Зміст курсу розкриває склад функціональних, технологічних і програмно-технічних комплексів АІБС; визначає ефективне функціонування автоматизованих бібліотек; розглядає сучасні питання впровадження комплексу заходів в роботу бібліотеки; принципи побудови АІБС; життєвий цикл АІБС тощо.

УДК 004:021.63

© Харківська державна академія культури, 2023

© Коржик Н. А., 2023

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ АВТОМАТИЗОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНІ СИСТЕМИ

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів - 8	Галузь знань <u>02 Культура і мистецтво</u> (шифр і назва)	Нормативна
	спеціальність <u>029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»</u> (шифр і назва)	
Загальна кількість годин – 240	Освітньо-професійна програма Управління цифровою інформацією	Рік підготовки:
		2-й
		Семестр
		3-й, 4-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання – 2 аудиторних – 80 самостійної роботи студента – 160	Ступінь: бакалавр	10/10
		Практичні
		24/24
		Семінарські
		6/6
		Самостійна робота
		80/80
Вид контролю:		
залік, іспит		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 80/160

Мета та завдання навчальної дисципліни

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі – дисципліна «Автоматизовані інформаційно-бібліотечні системи» є нормативною дисципліною зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітньої програми першого (бакалаврського) рівня освіти, яка викладається в III та IV семестрах в кількості 8 кредитів за ЄКТС.

Мета навчальної дисципліни: підготувати фахівця, здатного кваліфіковано працювати з автоматизованими інформаційно-бібліотечними системами, розумітись на теоретичних основах автоматизації, технологіях розробки та впровадження автоматизованих інформаційно-бібліотечних систем у бібліотеки.

Навчальна дисципліна «Автоматизовані інформаційно-бібліотечні системи» (АІБС) є обов'язковою для підготовки фахівців зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Зміст дисципліни розкриває склад функціональних, технологічних і програмно-технічних комплексів АІБС; визначає стан автоматизації бібліотек; розглядає питання впровадження комплексу заходів в роботу сучасної бібліотеки; принципи побудови АІБС; життєвий цикл АІБС тощо.

Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК2). Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК3). Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.</p> <p>ЗК5). Навички використання інформаційних та комунікативних технологій.</p> <p>ЗК8). Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p>
Професійні компетентності (ПК)	<p>ПК1) Здатність здійснювати відбір, аналіз, оцінку, систематизацію, моніторинг, організацію, зберігання, оцифрування, розповсюдження, надання в користування та захист інформації та знань у будь-яких форматах.</p> <p>ПК2). Здатність використовувати методи систематизації, пошуку, збереження, класифікації та захисту інформації для різних типів контенту та</p>

носіїв.

ПК3). Здатність використовувати сучасні прикладні комп'ютерні технології, програмне забезпечення, мережеві, хмарні та мобільні технології, мультимедійні засоби для вирішення завдань спеціальності.

ПК4). Здатність аналізувати закономірності функціонування потоків і масивів документів та електронних даних, формулювати та дотримуватись принципів управління цифровою інформацією.

ПК5) Здатність розуміти сутність та взаємозв'язки процесів управління документами, управління інформацією, управління знаннями та характеру роботи по управлінню цифровою інформацією.

ПК6). Здатність дотримуватись вимог інформаційної безпеки та можливостей їх виконання у процесах управління цифровою інформацією.

ПК7). Здатність впроваджувати інноваційні технології виробництва інформаційних продуктів і послуг, підвищення якості інформаційного обслуговування користувачів інформаційних, бібліотечних та архівних установ в умовах змін та невизначеності, викликаних цифровими трансформаціями.

ПК9). Здатність проєктувати та створювати інформаційні системи, структуровані інформаційні ресурси, продукти та послуги.

ПК10). Здатність застосовувати принципи проєктування баз даних, інформаційних систем, комп'ютерних мереж, електронних бібліотек, цифрових проєктів і колекцій, електронних архівів, електронних каталогів, мобільних застосунків.

ПК11). Здатність використовувати та вдосконалювати автоматизовані інформаційно-

	<p>пошукові системи, системи електронного документообігу.</p> <p>ПК12). Здатність створювати, наповнювати та забезпечувати ефективне функціонування та просування веб-сайтів, цифрових проєктів та веб-представництв інформаційних, бібліотечних та архівних установ у мережі Інтернет.</p>
--	---

Програмні результати навчання (відповідно до освітньо-професійної програми).

<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПРН1. Володіти знаннями наукових засад організації, модернізації, впровадження новітніх технологій в інформаційній, бібліотечній та архівній діяльності.</p> <p>ПРН2. Володіти знаннями з теорії та практики інформаційної діяльності щодо впровадження та використання комунікаційних технологій у соціальних системах, мультимедійного забезпечення інформаційної діяльності, технологій веб-дизайну, контент-менеджменту, SEO-оптимізації, цифрового маркетингу, веб-аналітики.</p> <p>ПРН3. Володіти знаннями з теорії та практики управління документаційними процесами в діяльності установ, електронного документообігу та урядування, функціонування державного апарату України, організації референтської та офісної діяльності.</p> <p>ПРН4. Володіти знаннями з теорії і практики управління цифровою інформацією та управління знаннями.</p> <p>ПРН5. Володіти знаннями з теорії і практики інформаційного менеджменту бібліотечних та архівних установ, технологій створення і підтримки функціонування цифрових ресурсів, вивчення та задоволення культурних та інформаційних потреб користувачів.</p>
--------------------------------------	---

ПРН6. Демонструвати інформаційну культуру, вміти узагальнювати, аналізувати і синтезувати інформацію в діяльності, що пов'язана з її пошуком, накопиченням, опрацюванням, зберіганням, використанням та захистом.

ПРН8. Застосовувати знання і розуміння для ідентифікації, формулювання і вирішення завдань щодо підвищення ефективності функціонування документно-комунікаційних систем.

ПРН9. Застосовувати знання технічних характеристик, конструкційних особливостей, призначення і правил експлуатації комп'ютерної техніки та офісного обладнання для вирішення техніко-технологічних завдань спеціальності.

ПРН10. Кваліфіковано використовувати типове комп'ютерне та офісне обладнання, прикладне та спеціалізоване програмне забезпечення, веб-сервіси.

ПРН11. Здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання завдань спеціальності.

ПРН12. Застосовувати сучасні методики та технології автоматизованого опрацювання інформації, формування та використання електронних інформаційних ресурсів та сервісів, планувати та розробляти процеси управління цифровою інформацією.

ПРН13. Оцінювати можливості застосування новітніх технологій

Очікувані результати навчання з дисципліни «Автоматизовані інформаційно-бібліотечні системи»:

- володіти знаннями з теорії і практики автоматизації бібліотек, зокрема аналізувати стан автоматизації бібліотек;
- обґрунтовувати власну думку щодо дискусійних питань автоматизації бібліотек та впровадження АІБС;
- визначати цілі та завдання автоматизації бібліотеки;

- застосовувати набуті знання для окреслення загальних функціональних та технологічних можливостей АІБС;
- застосовувати набуті в процесі навчання знання для роботи з АІБС будь-якого типу.

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- іспит;
- стандартизовані тести;
- аналітичні звіти, реферати;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних здобувачами практичних завдань;
- виступи на семінарських заняттях.

ЗМІСТ І СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни / освітньої

КОМПОНЕНТИ

№ теми	Найменування розділів і тем	Всього	Лек.	Сем.	Прак.	С. р.
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Автоматизація бібліотеки в сучасних умовах						
1.	Бібліотека як об'єкт автоматизації	24	2		2	20
2.	Теоретичні основи АІБС	26	2	2	2	20
Розділ 2. Засоби забезпечення АІБС						
3.	Програмне, технічне та ергономічне забезпечення АІБС	26	2	2	2	20
4.	Лінгвістичне забезпечення АІБС	28	4	2	2	20
Розділ 3. Досвід розробки та впровадження зарубіжних АІБС						
5.	Впровадження зарубіжних АІБС у бібліотеках	34	4	2	8	20
6.	Розробка та впровадження в бібліотеках АІБС світового масштабу	32	2	2	8	20
Розділ 4. Досвід розробки та впровадження українських АІБС						
7.	Розробка та впровадження	42	2	2	8	30

	АІБС в Україні					
8.	Критерії оцінки захищеності комп'ютерної системи	12	2			10
	Усього	240	20	12	48	160

ЗМІСТ КУРСУ

«Автоматизовані інформаційно-бібліотечні системи» як навчальна дисципліна. Теоретичне та практичне значення курсу. Предмет, завдання, зміст і структура курсу, його місце у системі професійної підготовки фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справа. Взаємозв'язок курсу з іншими дисциплінами.

РОЗДІЛ 1. АВТОМАТИЗАЦІЯ БІБЛІОТЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Тема 1. Бібліотека як об'єкт автоматизації

Бібліотека як об'єкт автоматизації: основні поняття, мета та завдання. Історія автоматизації бібліотек. Автоматизація бібліотечно-інформаційної діяльності: системний підхід. Організаційні, технологічні та функціональні потреби бібліотеки в автоматизації. Інформаційні потреби користувачів щодо автоматизації бібліотеки. Класифікація технічних засобів автоматизації в бібліотеці. Сучасний стан автоматизації бібліотек України. Загальні правила безпечної роботи на комп'ютері та з іншою технікою.

Самостійна робота: Історія автоматизації бібліотек – 2 год.

Самостійна робота: Автоматизація бібліотек: основні поняття, мета та завдання – 4 год.

Самостійна робота: Сучасний стан автоматизації бібліотек України – 4 год.

Тема 2. Теоретичні основи АІБС

АІБС: визначення, загальна характеристика, сутність. Проблеми вибору АІБС. Життєвий цикл АІБС. Типологія АІБС. Принципи побудови АІБС. Значення принципу інтегральності для створення

ефективної АІБС. Функціональна структура та підструктури АІБС. Бази даних (БД). Системи управління базами даних (СУБД). Форманти представлення даних в АІБС.

Семінарське заняття: Формати АІБС – 2 год.

Практичне заняття: Аналіз впровадження АІБС у бібліотеки, створення моделі – 4 год.

Самостійна робота: «Автоматизована бібліотека як інтегрована документно-інформаційна система» – 2 год.

РОЗДІЛ 2. ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АІБС

Тема 3. Програмне, технічне та ергономічне забезпечення АІБС

Програмне забезпечення АІБС: системне, прикладне, інструментальне. Інформаційне забезпечення АІБС: зміст. Технічне забезпечення АІБС: сервіси та продукти супроводу АІБС. Ергономічне забезпечення АІБС: дизайн, інтерфейс, налагоджуваність, наявність обмежень, швидка дієвість, функціональність.

Семінарське заняття: Програмне забезпечення АІБС – 2 год.

Самостійна робота: Інформаційне, технічне та ергономічне забезпечення АІБС – 10 год.

Тема 4. Лінгвістичне забезпечення АІБС

Поняття лінгвістичного забезпечення. Мова опису даних. Мова маніпуляції даними. Мова запитів. Класифікатори інформаційно-пошукових мов лінгвістичного забезпечення АІБС. Засоби та методи індексування. Створення та призначення рубрикаторів, тезаурусів, словників, авторитетних баз даних. Значення лінгвістичне забезпечення АІБС для створення пошукового образу документа.

Практичне заняття: Створення лінгвістичного забезпечення АІБС. Бібліографічний та аналітичний опис документів в електронному каталозі АІБС – 10 год.

Самостійна робота: Лінгвістичного забезпечення АІБС: створення пошукового образу документа – 12 год.

Самостійна робота: Бази даних (БД): особливості – 8 год.

РОЗДІЛ 3. ДОСВІД РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ АІБС

Тема 5. Розробка та впровадження в бібліотеках АІБС світового масштабу

АІБС «Liber»: загальна характеристика. Функціональна структура АІБС «Liber». Впровадження АІБС «Liber» в Європі та Україні. Розвиток мережі АІБС «Liber».

Загальна характеристика АІБС «MARC». Трансформаційні зміни в АІБС «MARC». Функціональна структура АІБС «MARC». Впровадження та експлуатація АІБС «MARC» в США, країнах світу та в Україні. Розвиток мережі АІБС «MARC».

АІБС «ALEPH»: загальні властивості системи. Функціональна структура АІБС «ALEPH». Впровадження АІБС «ALEPH» у світі. Розвиток мережі АІБС «ALEPH».

Семінарське заняття: Функціональні характеристики АІБС: «ALEPH», Unilib, «Libratica» – 2 год.

Самостійна робота: Функціональні характеристики АІБС: «ALEPH» – 4 год.

Самостійна робота: Функціональні характеристики АІБС: «Unilib» – 4 год.

Тема 6. Розробка та впровадження в бібліотеках зарубіжних АІБС

АІБС: загальна характеристика. Функціональна структура. Впровадження та експлуатація в Україні.

Корпоративні АІБС. Розгалужені мережі АІБС. Переваги роботи з корпоративними АІБС.

Сучасні АІБС: вільне відкрите програмне забезпечення.

АІБС «Libratica»: загальна характеристика. Функціональна структура. Впровадження та експлуатація АІБС.

Практичне заняття: Бібліографічний та аналітичний опис документів в електронному каталозі АІБС «Libratica» – 4 год.

Самостійна робота: Особливості функціонування АІБС

«Libratica» – 2 год.

Самостійна робота: Сучасні АБІС: вільне відкрите програмне забезпечення – 4 год.

РОЗДІЛ 4. ДОСВІД РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ АБІС

Тема 7. Розробка та впровадження АБІС в Україні

АБІС «УФД/Бібліотека». Основні функції: ведення електронного каталогу, комплектування бібліотеки, видача документів, спеціальні функціональні властивості, системні властивості. Впровадження АБІС «УФД/Бібліотека» у бібліотеках.

АБІС «UNILIB»: цільова та проблемна орієнтація системи. Функціональні можливості АБІС «UNILIB». Впровадження АБІС «UNILIB» в бібліотеках.

АБІС «Коха»: загальна характеристика. Функціональна структура АБІС «Коха». Впровадження та експлуатація АБІС «Коха».

Семінарське заняття: «Функціональні характеристики АБІС «УФД/Бібліотека» – 2 год.

Практичне заняття: Аналіз впровадження АБІС «УФД/Бібліотека» в бібліотеках м. Харкова – 4 год.

Практичне заняття: Бібліографічний та аналітичний опис документів в електронному каталозі АБІС «УФД/Бібліотека» – 8 год.

Практичне заняття: Бібліографічний та аналітичний опис документів в електронному каталозі АБІС «Коха» – 6 год.

Самостійна робота: Особливості функціонування АБІС «УФД/Бібліотека» – 5 год.

Самостійна робота: Особливості функціонування АБІС «Коха» – 5 год.

Тема 8. Критерії оцінки захищеності комп'ютерної системи

Стандарти з інформаційної безпеки. Узагальнені показники, що характеризують стандарти з інформаційної безпеки. «Оранжева книга». Основні вимоги безпеки з «Оранжевої книги». Основні

вимоги безпеки з «Європейських критеріїв».

Самостійна робота: Стандарти з інформаційної безпеки. «Оранжева книга» (Trusted Computer System Evaluation Criteria, TCSEC) – 2 год.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Формати АІБС	2
2	Програмне забезпечення АІБС	2
3	Функціональні характеристики АІБС «Liber», «ALEPH», «Libratica»	2
4	Сучасні АІБС: вільне відкрите програмне забезпечення	4
5	Функціональні характеристики АІБС «УФД/Бібліотека»	2
	Разом	12

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аналіз впровадження АІБС у бібліотеки, створення моделі	4
2	Аналіз впровадження АІБС «УФД/Бібліотека» в бібліотеках м. Харкова	4
3	Створення лінгвістичного забезпечення АІБС. Бібліографічний та аналітичний опис документів в електронному каталозі АІБС	6
4	Бібліографічний та аналітичний опис документів в електронному каталозі АІБС «Liber»	6
5	Бібліографічний та аналітичний опис документів в електронному каталозі АІБС «УФД/Бібліотека»	6

6	Бібліографічний та аналітичний опис документів в електронному каталозі АІБС «Коха»	12
7	Бібліографічний та аналітичний опис документів в електронному каталозі АІБС «Librarica»	10
	Разом	48

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія автоматизації бібліотек	8
2	Автоматизація бібліотек: основні поняття, мета та завдання.	10
3	Сучасний стан автоматизації бібліотек України	10
4	Автоматизована бібліотека як інтегрована документно-інформаційна система	
5	Інформаційне, технічне та ергономічне забезпечення АІБС	14
6	Лінгвістичне забезпечення АІБС: створення пошукового образу документа	10
7	Бази даних (БД): особливості	10
8	Функціональні характеристики АІБС «ALEPH»	12
9	Функціональні характеристики АІБС «Unilib»	10
10	Особливості функціонування АІБС «Librarica»	20
11	Функціональні характеристики АІБС «UNILIB»	10
12	Сучасні АІБС: вільне відкрите програмне забезпечення	12
13	Загальна характеристика АІБС «УФД/Бібліотека»	10
14	Особливості функціонування АІБС «Коха»	10
15	Стандарти з інформаційної безпеки. «Оранжева книга»	6
	Разом	160

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема 1. Бібліотека як об'єкт автоматизації

Самостійна робота: Історія автоматизації бібліотек

Мета: ознайомитись з інформацією про етапи автоматизації бібліотек.

Завдання:

1. Перші кроки в автоматизації бібліотек.
2. Цілі та завдання автоматизації бібліотек: світу та України.
3. Об'єкт автоматизації – бібліотека.

Література: [1, 5, 6, 7, 21, 22, 34, 38].

Самостійна робота: Автоматизація бібліотек: основні поняття, мета та завдання

Мета: засвоїти інформацію щодо автоматизації бібліотек.

Завдання:

1. Автоматизація бібліотек: основні поняття, мета та завдання.
2. Основні технічні засоби.
3. Найпопулярніші АІБС.
4. Основні принципи.

Література: [1, 5, 7, 8, 12, 21, 22, 34, 38, 39].

Самостійна робота: Сучасний стан автоматизації бібліотек України

Мета: на основі вивчення рекомендованого матеріалу та веб-сайтів бібліотек України дослідити питання щодо автоматизації бібліотек.

Завдання:

1. Визначити основні поняття, мету та завдання автоматизації бібліотек.
2. Окреслити організаційні, технологічні та функціональні потреби бібліотеки в автоматизації.
3. Окреслити інформаційні потреби користувачів бібліотеки щодо автоматизації.
4. Дослідити сучасний стан автоматизації бібліотек України.
5. Отримані данні занести до таблиці:

Література: [1, 5, 6, 7, 12, 19, 22, 34, 38].

Тема 2. Теоретичні основи АІБС

Семінарське заняття: Формати АІБС

Мета: засвоїти основні формати АІБС.

Питання для обговорення:

1. Формат: основне поняття, види.
2. Історія створення формату даних MARC.
3. Уніфікації формату MARC.
4. Формат UNIMARC: призначення та структура.
5. Національний формат представлення бібліографічних даних (УКРМАРК).

Література: [1, 6, 8, 10, 12, 13, 19, 21, 33, 35, 37, 45]

Практичне заняття: Аналіз впровадження АІБС у бібліотеки, створення моделі

Мета: проаналізувати бібліотеки та закріпити знання щодо впровадження АІБС.

Зміст та послідовність виконання завдання:

1. Обрати один з запропонованих видів бібліотек міста (публічні або вузівські):
 - а) відвідати веб-сайти бібліотек (усі за цим напрямом). Ознайомитись зі структурою бібліотеки, зазначити кількість читачів та кількість фонду.
 - б) з'ясувати, яку автоматизовану систему використовує обрана бібліотека.
2. На основі отриманої інформації створити структурну модель бібліотеки.

Література: [1, 5, 12, 22]

Самостійна робота: «Автоматизована бібліотека як інтегрована документно-інформаційна система»

Мета: вивчити автоматизовану бібліотеку з позиції інтегрованої документно-інформаційної системи.

Завдання:

На основі опрацювання Інтернет-ресурсів дати відповіді на запитання:

1. Типологія автоматизованих інформаційно-бібліотечних систем.
2. Сутність функціонування інтегрованої АІБС.

3. Принцип інтегральності як важливіший принцип створення ефективної АІБС.

4. Склад функціональних підсистем АІБС, їхні завдання і функції.

5. Інтеграція технологічних процесів на основі АІБС і підвищення ефективності праці бібліотекарів.

Література: [1, 6, 8, 12, 19, 38, 39].

Тема 3. Програмне, технічне та ергономічне забезпечення АІБС

Семінарське заняття: Програмне забезпечення АІБС

Мета: закріпити і поглибити знання про програмне забезпечення АІБС

Питання для обговорення:

1. Програмне забезпечення АІБС: визначення та загальна характеристика.

2. Види програмного забезпечення АІБС:

- системне,
- прикладне,
- інструментальне.

3. Програмне забезпечення згідно з нормативно-правовими нормами та стандартами.

4. Якість програмного забезпечення АІБС.

Література: [1, 3, 6, 8, 9, 12, 15, 16, 18, 20, 22, 27, 29, 40, 41].

Самостійна робота: Інформаційне, технічне та ергономічне забезпечення АІБС

Мета: закріпити і поглибити знання про інформаційне, технічне та ергономічне забезпечення АІБС.

Завдання:

1. Інформаційне забезпечення АІБС: визначення та загальна характеристика, склад.

2. Технічне забезпечення АІБС: сервіси та продукти супроводу АІБС.

3. Ергономічне забезпечення АІБС:

- дизайн,
- інтерфейс,

- налагоджуваність,
- наявність обмежень,
- швидка дієвість,
- функціональність.

Література: [1, 3, 6, 8, 9, 12, 15, 16, 18, 20, 27, 29, 40, 41].

Тема 4. Лінгвістичне забезпечення АІБС

***Практичне заняття:* Створення лінгвістичного забезпечення АІБС. Бібліографічний та аналітичний опис документів в електронному каталозі АІБС**

Мета: набути професійних компетенцій щодо бібліографічного та аналітичного опису документів в електронному каталозі АІБС

Зміст та послідовність виконання завдання:

1. Запустити АІБС, здійснити вихід в АІБС.
2. Після запуску системи: обираємо опцію – каталогізація.

Відповідно набутих знань щодо БЗ документів здійснити опис видань:

- книга одного автора;
- книги під редакцією;
- статтю з журналу;
- статтю з газети;
- Інтернет-ресурси (електронні документи, бази даних, сайти).

Література: [1, 2, 12, 37, 41, 49, 50].

***Самостійна робота:* Лінгвістичне забезпечення АІБС: створення пошукового образу документа**

Мета: поглибити знання щодо особливостей лінгвістичного забезпечення АІБС.

Завдання:

Користуючись літературою з теми, знайти відповіді на такі запитання:

1. Визначити призначення лінгвістичного забезпечення для побудови електронного каталогу на базі АІБС.
2. Охарактеризувати інформаційно-пошукові мови лінгвістичного забезпечення АІБС.
3. Окреслити комплексне використання лінгвістичного забезпечення для тематичного пошуку в електронному каталозі.

4. Розповісти про досвід розробки лінгвістичного забезпечення в бібліотеках за матеріалами статей.

5. Зазначити особливості розробки лінгвістичного забезпечення щодо АІБС.

Література: [1, 8, 16, 21, 29, 41].

Самостійна робота: Бази даних (БД): особливості

Мета: закріпити знання про бази даних.

Завдання:

1. Бази даних (БД): загальні відомості.
2. Надати визначення «бази даних (БД)» в АІБС.
3. Види БД.

Література: [1, 12, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 34, 43].

Тема 5. Розробка та впровадження в бібліотеках АІБС світового масштабу

Самостійна робота: Функціональні характеристики АІБС «ALEPH»

Мета: закріпити і поглибити знання щодо функціональних характеристик АІБС «ALEPH».

Завдання:

1. АІБС «ALEPH»: загальні властивості системи.
2. Розвиток мережі АІБС «ALEPH».
3. Функціональна структура АІБС «ALEPH».
4. Досвід роботи з АІБС «ALEPH» у бібліотеках України.
5. Світовий досвід впровадження АІБС «ALEPH».

Література: [1, 12, 18, 20, 28].

Практичне заняття: Бібліографічний та аналітичний опис документів в електронному каталозі АІБС «Liber»

Мета: набути професійних компетенцій щодо бібліографічного та аналітичного опису документів в електронному каталозі АІБС «Liber».

Зміст та послідовність виконання завдання:

1. Запустити АІБС «Liber». Здійснити вихід в АІБС «Liber».
2. Після запуску системи: обираємо опцію – каталогізація.

Відповідно набутих знань щодо БЗ документів здійснити опис

видань:

- книги 1-го (2-х/3-х) автора;
- книги під редакцією;
- статтю з журналу;
- статтю з газети;
- Інтернет-ресурси (електронні документи).

3. Результати БЗ документів фіксуємо та прикріплюємо в файлі практичної роботи.

Література: [1, 12, 15, 18, 20, 28, 42, 49, 50].

Самостійна робота: Функціональні характеристики АІБС «Unilib»

Мета: закріпити і поглибити знання щодо функціональних характеристик АІБС «Unilib».

Завдання:

1. АІБС «Unilib»: загальні властивості системи.
2. Функціональна структура АІБС «Unilib».
3. Досвід роботи з АІБС «Unilib» у бібліотеках України.
4. Світовий досвід впровадження «Unilib».

Література: [1, 11, 12].

Тема 6. Розробка та впровадження в бібліотеках зарубіжних АІБС

Практичне заняття: Бібліографічний та аналітичний опис документів в електронному каталозі АІБС «Librarica»

Мета: набути професійних компетенцій щодо бібліографічного та аналітичного опису документів в електронному каталозі АІБС «Librarica».

Зміст та послідовність виконання завдання:

1. Запустити АІБС «Librarica». Здійснити вихід в АІБС «Librarica».
2. Після запуску системи: обираємо опцію – каталогізація.

Відповідно набутих знань щодо БЗ документів здійснити опис видань:

- книга одного автора;
- книги під редакцією;
- статтю з журналу;

- статтю з газети;
- Інтернет-ресурси (електронні документи, бази даних, сайти).

3. Результати БЗ документів фіксуємо та прикріплюємо в файлі практичної роботи.

Література: [1, 12, 52].

Семінарське заняття: Сучасні АІБС: вільне відкрите програмне забезпечення.

Мета: закріпити знання щодо сучасних АІБС: вільне відкрите програмне забезпечення.

Питання для обговорення:

1. Ознайомитись сучасними АІБС:
Evergreen (<https://evergreen-ils.org/>),
OpenBiblio (<https://obiblio.sourceforge.net/>),
PhpMyBibli (<https://www.sigb.net/>),
CDS/ISIS (<http://www.nbu.gov.ua/node/1339>).

2. Підготувати доповідь.

Література: [1, 12, 14].

Самостійна робота: Особливості функціонування АІБС «Librarica»

Мета: закріпити і поглибити знання щодо функціональних характеристик АІБС «Librarica».

Завдання:

1. Надати загальну характеристику АІБС «Librarica».
2. Досвід роботи з АІБС «Librarica» у бібліотеках України.
3. Впровадження АІБС «Librarica» у світі.

Література: [1, 12, 52].

Самостійна робота: Сучасні АІБС: вільне відкрите програмне забезпечення

Мета: закріпити і поглибити знання щодо АІБС: вільне відкрите програмне забезпечення.

Завдання:

1. Ознайомитись з сайтами безкоштовних АІБС:
Evergreen (<https://evergreen-ils.org/>),
OpenBiblio (<https://obiblio.sourceforge.net/>),

PhpMyBibli (<https://www.sigb.net/>),
CDS/ISIS (<http://www.nbu.gov.ua/node/1339>).

2. Ознайомитись зі характеристикою модулів АІБС: каталогізація, обслуговування, комплектування, адміністрування та інше.

Література: [1, 12, 14].

Тема 7. Розробка та впровадження АІБС в Україні

Семінарське заняття: «Функціональні характеристики АІБС «УФД/Бібліотека»

Мета: закріпити і поглибити знання щодо функціональних характеристик АІБС «УФД/Бібліотека».

Питання для обговорення:

1. Призначення і загальна характеристика АІБС «УФД/Бібліотека».
2. Автоматизовані робочі місця АІБС «УФД/Бібліотека».
3. Повноваження користувачів системи.
4. Функціональні можливості АІБС «УФД/Бібліотека».
5. Робота з лінгвістичним забезпеченням АІБС «УФД/Бібліотека».

Література: [1, 9, 12, 31].

Практичне заняття: Аналіз впровадження АІБС «УФД/Бібліотека» в бібліотеках м. Харкова

Мета: проаналізувати ступень впровадження АІБС в бібліотеках м. Харкова.

Зміст та послідовність виконання завдання:

1. Обрати один з видів бібліотек (публічні або вузівські). З'ясувати їх загальну кількість у м. Харкові та надати повний перелік назв установ.

Відвідати веб-сайти бібліотек (всі за цим напрямом), ознайомитись з інформацією на предмет – автоматизації діяльності, а саме

- рік початку впровадження автоматизації,
- з якою системою починала працювати бібліотека,
- яка система використовується зараз,
- наявність електронного каталогу (з якого року).

2. Дослідити рік створення та стан електронного каталогу на основі АІБС. З'ясувати основну тематику та наповненість електронного каталогу (загальна кількість примірників).

3. Проаналізувати, які АІБС використовуються бібліотеками міста і в якій кількості.

Практичне заняття: Бібліографічний та аналітичний опис документів в електронному каталозі АІБС «УФД/Бібліотека»

Мета: набути професійних компетенцій щодо роботи з АІБС «УФД/Бібліотека»

Зміст та послідовність виконання завдання:

1. Ознайомитись зі функціональними можливостями АІБС «УФД/Бібліотека».

2. Ознайомитись зі модулями АІБС «УФД/Бібліотека»: каталогізація, обслуговування, комплектування, адміністрування та інше.

Література: [1, 9, 12, 31].

Практичне заняття: Бібліографічний та аналітичний опис документів в електронному каталозі АІБС «Коха»

Мета: набути професійних компетенцій щодо бібліографічного та аналітичного опису документів в електронному каталозі АІБС «Коха»

Зміст та послідовність виконання завдання:

1. Запустити АІБС «Коха». Здійснити вихід в АІБС «Коха».

2. Після запуску системи:

а) обираємо опцію – каталогізація.

Відповідно набутих знань щодо БЗ документів здійснити опис видань:

– книга одного автора;

– книги під редакцією;

– статтю з журналу;

– статтю з газети;

– Інтернет-ресурси (електронні документи, бази даних, сайти).

3. Результати БЗ документів фіксуємо та прикріплюємо в файлі практичної роботи.

Література: [1, 4, 12, 23, 36].

Самостійна робота: Загальна характеристика АІБС «УФД/Бібліотека»

Мета: закріпити знання щодо характеристики АІБС «УФД/Бібліотека».

Завдання:

1. Загальна характеристика АІБС «УФД/Бібліотека»
2. Специфіка роботи з формами.
3. Досвід роботи інших бібліотек з АІБС «УФД/Бібліотека».

Література: [1, 9, 12, 31].

Самостійна робота: Особливості функціонування АІБС «Коха»

Мета: закріпити знання щодо безкоштовних АІБС «Коха».

Завдання:

1. Функціональні можливості АІБС «Коха».
2. Ознайомитись зі модулями АІБС «Коха»: каталогізація, обслуговування, комплектування, адміністрування та інше.

Література: [1, 4, 12, 23, 36].

Тема 8. Критерії оцінки захищеності комп'ютерної системи

Самостійна робота: Стандарти з інформаційної безпеки. «Оранжева книга».

Мета: закріпити знання щодо інформаційної безпеки та захищеності комп'ютерної системи

Завдання:

1. Стандарти з інформаційної безпеки.
2. Узагальнені показники, що характеризують стандарти з інформаційної безпеки.

3. «Оранжева книга». Основні вимоги безпеки з «Оранжевої книги».

4. Основні вимоги безпеки з «Європейських критеріїв».

Література: [].

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Бібліотека як об'єкт автоматизації: основні поняття.
2. Мета та завдання автоматизації бібліотек.

3. Історія автоматизації бібліотек в Україні.
4. Автоматизація інформаційно-бібліотечної діяльності: системний підхід.
5. Організаційні, технологічні та функціональні потреби бібліотеки в автоматизації.
6. Інформаційні потреби користувачів бібліотеки щодо автоматизації.
7. Класифікація технічних засобів автоматизації в бібліотеці.
8. Сучасний стан автоматизації бібліотек України.
9. АІБС: визначення, загальна характеристика, сутність.
10. Проблеми вибору АІБС.
11. Життєвий цикл АІБС.
12. Типологія АІБС.
13. Принципи побудови АІБС.
14. Значення принципу інтегральності для створення ефективної АІБС.
15. Функціональна структура та підструктури АІБС.
16. Електронний каталог (ЕК) і бази даних (БД) в АІБС.
17. Системи управління базами даних (СУБД) АІБС.
18. Внутрішньо системний формат: визначення та призначення.
19. Комуникативні формати АІБС: визначення та призначення.
20. Програмне забезпечення АІБС: системне, прикладне, інструментальне.
21. Інформаційне забезпечення АІБС: зміст.
22. Технічне забезпечення АІБС: сервіси та продукти супроводу АІБС.
23. Ергономічне забезпечення АІБС: дизайн, інтерфейс, налагоджуваність, наявність обмежень, швидка дієвість, функціональність.
24. Лінгвістичне забезпечення АІБС.
25. Мова опису даних АІБС.
26. Мова маніпуляції даними АІБС.
27. Мова запитів АІБС.
28. Класифікатори інформаційно-пошукових мов лінгвістичного забезпечення АІБС.
29. Засоби та методи індексування.

30. Створення та призначення рубрикаторів, тезаурусів, словників, авторитетних баз даних.

31. Значення лінгвістичного забезпечення АІБС для створення пошукового образу документа.

32. АІБС «Liber»: загальна характеристика. Функціональна структура АІБС «Liber».

33. АІБС «ALEPH»: загальні властивості системи. Функціональна структура АІБС «ALEPH».

35. Загальна характеристика АІБС «Libratica». Функціональна структура АІБС «Libratica».

36. Перші АІБС із відкритими кодами «CDS/ISIS» та «MARC»: загальні положення.

37. АІБС «УФД/Бібліотека»: загальна характеристика. Основні функції АІБС «УФД/Бібліотека».

38. АІБС «UNILIB»: цільова та проблемна орієнтація системи. Функціональні можливості АІБС «UNILIB».

39. АІБС «Koha» – інтегрована система з відкритим кодом.

40. АІБС «Libratica»: загальна характеристика.

Методи навчання

Використовуються такі методи:

- пояснювально-ілюстративний (демонстрація ілюстрацій, візуальний супровід лекційних і семінарських та практичних занять через презентації, демонстрацію відеофрагментів),

- репродуктивний (оглядова, тематична лекція, фронтальна бесіда на семінарі),

- метод проблемного викладання (постановка проблемних питань на лекції або проблемних задач на семінарському та практичному заняттях, проблемна лекція),

- частково-пошуковий (евристична бесіда, аналіз текстів першоджерел на семінарському та практичному заняттях, постановка завдань з пошуку фактичного матеріалу в аудиторії через смартфон).

Для самостійної роботи використовується також дослідницький метод:

- підготовка повідомлення/доповіді (з презентацією/або без неї),

– пошук матеріалу в Інтернеті за тематикою навчальної дисципліни.

Форми поточного та підсумкового контролю **Форми контролю**

№ з/п	Вид контролю	Методи контролю
1.	Поточний	Практичні, семінарські заняття
2.	Періодичний	Тестування
3.	Самостійна робота	Реферат, доповіді
4.	Підсумковий контроль	Залік / Іспит

Поточний контроль. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських та практичних заняттях, він має на меті перевірку рівня підготовки здобувача до виконання конкретної роботи. Оцінювання самостійної роботи й активності здобувача здійснюється за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу, який вивчається;

3) ознайомлення з базовою та додатковою рекомендованою літературою;

4) уміння поєднати теорію з практикою при розгляді конкретних ситуацій, розв'язування завдань, винесених для самостійного опрацювання, і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль знань передбачений у формі іспиту, проводиться з метою оцінювання результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни.

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконанні вчасно у встановлені терміни. Під час роботи над індивідуальним завданням не допустимо порушення академічної доброчесності. Виступи та презентації мають бути авторськими та оригінальними.

Політика курсу. Обов'язковими умовами опанування навчальної

дисципліни «Автоматизовані інформаційно-бібліотечні системи» є:

Систематичне виконання усіх поставлених завдань;

Дотримання «Правил внутрішнього розпорядку для осіб, які здобувають вищу освіту в Харківській державній академії культури»

(https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/pvr/pravila_s_20.pdf);

Дотримання академічної доброчесності (інформація щодо академічної доброчесності – сайт ХДАК – https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/acad_dobr/acad_dobr.html; «Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури»

(https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/kodeks_ad/kodeks_ad.html);

Відпрацювання пропущених занять на основі самостійної роботи з наданням відповідних результатів за встановленими формами виконання.

Розподіл балів, які отримують студенти

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю:

залік — від 80 до 100 балів

іспит — від 60 до 100 балів

Розділ 1			Розділ 2			Залік	Сума
Т 1	Т 2	Тест	Т 3	Т 4	Тест		
15	15	10	15	15	10	20	100

Розділ 3		Розділ 4	Іспит	Сума
Т 5	Т 6	Т 7		
20	20	20	40	100

Розподіл балів за формами контролю:

- Рубіжне тестування – 10 балів
- Реферат – 5 балів
- Доповідь на семінарському занятті – 5 балів
- Звіт про практичну роботу – 5 балів
- Звіт про самостійну роботу – 5 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Навчально-методичне забезпечення

Підручники, навчальні посібники, опорні конспекти лекцій, навчально-методичне забезпечення дисципліни, нормативні документи, ілюстративні матеріали.

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Автоматизація бібліотечних процесів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ube.nlu.org.ua/article/Автоматизація%20бібліотечних%20процесів>
2. Власова Г. В., Лутовинова В. І., Титова Л. І. Аналітико-синтетична переробка інформації : навч. посіб. Київ : ДАККІМ, 2006. 290 с.
3. Карпенко І. В. Інформаційно-бібліотечна система УФД/Бібліотека // Бібл. форум України. 2003. № 2. С. 15-17.
4. Короткий посібник користувача АБІС Коґа [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://wiki.tntu.edu.ua/Короткий_посібник_користувача_АБІС_Коґа
5. Пашков О. М. Автоматизація бібліотек: історико-

бібліотекознавчий аспект (II половина XX – початок XXI ст.). : Автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2005. 20 с.

6. Пашков О. Автоматизована системи зберігання і видачі документів: виникнення та тенденції розвитку // Бібл. планета. 2003. № 2. С. 33-34.

7. Пашков О. М. Внесок зарубіжних фахівців у вивчення історії автоматизації бібліотек // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2006. № 1. С. 28-34.

8. Пашков О. Розвиток інтегрованих бібліотечних систем // Бібл. планета. 2004. № 2. С. 15-16.

9. Програмна система УФД/Бібліотека: Версія 24. функціональні можливості: Інструкція користувача. Київ, 2003. 141 с.

10. Формат бібліографічного запису (книги та серіальні видання) : Структура / НАМ України. НБУ ім. Вернадського. Київ : НБУВ, 1998. 88 с.

11. Інструкція щодо роботи з документами в програмі Unilib для співробітників бібліотеки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» / Державний заклад «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського» ; уклад. С. К. Добрева; ред. В. В. Візнюк. Одеса : [б. в.], 2020. 61 с.

Допоміжна

12. Автоматизована бібліотечна інформаційна система. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ube.nlu.org.ua/article/Автоматизована%20бібліотечна%20інформаційна%20система>

13. Багрій І. Історія розвитку MARC-форматі. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/22324/Bahrii_Is_toriia_rozvytku_MARC-formativ.pdf?sequence=1

14. Безкоштовні АБІС – вільне відкрите програмне забезпечення Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/node/1336>

15. Бутитер О. Впровадження АБІС Aleph у Львівській національній науковій бібліотеці України імені Василя Стефаника [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://prezi.com/_-kofyuwn8nf/aleph/

16. Веретеннікова Н. В., Кунанець Н. Е. Лінгвістичні засоби комунікаційних інтерфейсів бібліотеки // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства: матеріали п'ятої міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 11-12 вересня 2013 р.) / відп. за вип. Н. Е. Кунанець. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2013. С. 524–535.

17. Дзюба Н. Дитяча бібліотека та новітні інформаційні технології. Вип. 1: Огляд діяльності бібліотек України для дітей. Київ, 2001. 35 с.

18. Доценко С. Інтегрована бібліотечна система ALEPH 500 // Бібліотечний форум України. 2004. № 1. С. 11–14.

19. Дубик С. О., Андрухів А. І., Назаровець С. А. Перспективи використання відкритих автоматизованих інтегрованих бібліотечних систем в Україні // Міжнародна науково-практична конференція “Бібліотеки вищих навчальних закладів: досвід та перспективи” (11-13 жовтня 2016 р.). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://eprints.rclis.org/30112/>.

20. Інтегрована бібліотечна система ALEPH. Характеристика ППП “ALEPH” [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://allref.com.ua/uk/skachaty/Harakteristika_PPP_”ALEPH”

21. Інформація та документація. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять : ДСТУ 7448:2013. Київ : Мінеконом розвитку України, 2014. III, 41 с. (Національний стандарт України). Зі скасуванням в Україні ГОСТ 7.26–80.

22. Ісаєнко О. О. Розвиток інноваційних бібліотечних технологій інформаційного обслуговування в Україні (1980-2007 рр.): Автореф. дис... канд. іст. наук. Київ, 2009. 20 с.

23. Історія створення АБІС Koha [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.koha.org/about-koha/case-studies/hlt.html>

24. Коржик Н. А. Автоматизований абонемент вищого навчального закладу // Вісн. Кн. палати, 2006. № 4. С. 36–37.

25. Коржик Н. А. Електронний абонемент бібліотеки в умовах упровадження інформаційно-комунікаційних технологій: методичні засади // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. пр. Харків : ХДАК, 2009. Вип. 28. С. 147–157.

26. Коржик Н. А. Електронний абонемент як засіб бібліотечного

обслуговування // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. пр. Харків : ХДАК, 2010. Вип. 30. С. 156–166.

27. Коржик Н. А., Фоменко І. М. Проблеми автоматизації процесів обслуговування читачів у бібліотеці вищого навчального закладу // Вісн. Кн. палати, 2008. № 5. С. 27–31.

28. Кунанець Н. Особливості впровадження автоматизованої бібліотечної системи «ALEPH» у Львівській національній науковій бібліотеці України імені В. Стефаника // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. Політехніка». 2008. № 631.

29. Лобановська І. Лінгвістичне забезпечення електронного каталогу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dnrb.gov.ua/wp-content/uploads/2018/09/366471873.pdf>.

30. Лобузїна К. Технології організації знансєвих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності [Електронний ресурс] : монографія ; НАК України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2012. 375 с. Режим доступу: <http://nbuvip.gov.ua/images/nauk-mon/lobuzina.pdf>. – Назва з екрану.

31. Самотий Р. С., Колосевич М. Р. Досвід організації семінарів АБІС «УФД/Бібліотека» – спроба розвитку корпоративних зв'язків // Наук. праці Кам'янець-Подільського націон. ун-ту ім. Івана Огієнка. Серія : Бібліотекознавство. Книгознавство. 2015. Вип. 4. С. 276–283.

32. Солов'яненко Д. В. Інтернет-технології бібліотечного сервісу в Україні: становлення і розвиток (1990-ті рр. – початок ХХІ ст.). : Дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2008. 208 с.

33. Тітова Л. Проблеми впровадження формату UNIMARC в інформаційно-бібліографічні системи // Бібл. планета. 2000. № 3. С. 27–28.

34. Трачук Л. Ф. Комп'ютеризація бібліографічної діяльності бібліотек в Україні (1991–2009): основні напрями розвитку бібліографування та бібліографічного обслуговування. : Автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2010. 20 с.

35. УКРМАРК. Національний формат представлення бібліографічних даних [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://nbuv.gov.ua/book/export/html/1482>

36. Факти про систему Коха. Переваги. Недоліки. Можливості [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.sitegist.com/uk/services/koaha/facts>.

37. Формат бібліографічного запису (книги та серіальні видання): Структура / НАН України. НБУ ім. Вернадського. Київ : НБУВ, 1998. 88 с.

38. Чабан І. Автоматизація бібліотечних процесів (з досвіду роботи на пункті запису читача Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського) // Бібл. вісн. 2002. № 2. С. 46-52.

39. Шепелява Н. А. Аналіз досвіду автоматизації бібліотек: основні етапи // Вісн. Кн. палати, 2005. № 3. С. 21–22.

40. Шепелява Н. А. Дослідження предметної області АІС “Абонемент” // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали наук. конф. молодих учених, 16-18 квіт. 2003 р. / Харк. держ. акад. культури; Відп. ред. І. В. Щербіна. Харків : ХДАК, 2003. – С. 184.

41. Шепелява Н. А. Сучасне становище лінгвістичного забезпечення інформаційно-бібліотечних систем в Україні // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. пр. / Харк. держ. акад. культури; Відп. ред. Н. М. Кушнарєнко, проф., д-р пед. наук. Харків : ХДАК, 2005. Вип. 16. С. 164–170.

42. Ярошенко Т. Знімаючи рожеві окуляри: LIBER про нові зміни та можливості для академічних бібліотек Європи // Бібліотечна планета. 2009. № 4. С. 22–24.

43. Free Online Dictionary of Computing [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://wombat.doc.ic.ac.uk>.

44. Joan M. Reitz, "Online Dictionary for Library and Information Science" [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://products.abc-clio.com/ODLIS/odlis_1

45. UNIMARC manual / Hopkinson, Alan (2008) UNIMARC manual. Manual. K.G. Saur, Munich. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://eprints.mdx.ac.uk/2655/>

Інформаційні ресурси

46. Харківська державна академія культури:

<http://c.ac.kharkov.ua>;

47. Національна бібліотека України В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.

48. Бібліотечна технологія [Електронний ресурс] // Бібл. енциклопедія / Нац. парлам. б-ка України. Київ, 2017. Режим доступу:

<http://ube.nplu.org/article/%D0%91%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%B>

[E%D1%82%D0%B5%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D1%82%D0%B5%D1%8](http://ube.nplu.org/article/%D0%91%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%B)

[5%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8](http://ube.nplu.org/article/%D0%91%D1%96%D0%B1%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8)

F. – Назва з екрану.

49. Збанацька О. М. Аналітико-синтетична переробка інформації. Мікроаналітичне згортання інформації. Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=7646&authuser=0>

50. Збанацька О. М. Аналітико-синтетична переробка інформації. Макроаналітичне згортання інформації. Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=5960&authuser=0>

51. Книжкова палата Україна. Режим доступу: http://www.ukrbook.net/udc/UDC_shho.html

52. «Librarika». Режим доступу: <https://librarika.com/>

53. Критерії оцінки захищеності комп'ютерної системи. Режим доступу:

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D1%97_%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B8_%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96_%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%27%D1%8E%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B8

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ І ПОНЯТТЯ

Автоматизована інформаційна система (AIC) — інформаційна система, що реалізована на базі обчислювальної техніки та інших організаційно-технічних засобів.

Автоматизовані інформаційно-бібліотечні системи (АІБС) — це комплекс програмних, технічних, інформаційних, лінгвістичних, організаційно-технологічних засобів та персоналу, призначених для збирання, обробки, зберігання, пошуку та надання даних у автоматизованому режимі для задоволення різноманітних інформаційних потреб користувачів бібліотеки.

Автоматизація — виконання процесів за допомогою автоматичних засобів.

Автоматизація бібліотеки – це комплекс заходів із впровадження в її роботу інтегрованої АІБС визначеного масштабу та призначення, який обрала сама бібліотека або корпоративне об'єднання до якого вона входить.

Авторитетний запис (АЗ) – запис, для якого першим елементом є уніфікований заголовок особистих імен, назв установ та організацій, уніфікованих назв, предметних рубрик.

База даних (БД) — впорядкований набір логічно взаємопов'язаних даних, що використовується спільно та призначений для задоволення інформаційних потреб користувачів. У технічному розумінні включно й система керування БД.

Внутрішньосистемний формат — це формат, що здійснює операції обробки даних та інформаційного обслуговування в межах однієї автоматизованої інформаційної системи. Він уніфікує записи всіх БД, прискорює пошук.

Дескриптор (лат. *describo* – описую) — лексична одиниця (слово, словосполучення) інформаційно-пошукової мови, яка служить для опису основного смислового змісту документів. Дескриптори служать також для формулювання інформаційних запитів при пошуку документів у інформаційно-пошуковій системі.

Документальний пошук — пошук документа, що відповідає інформаційному запиту (має ознаки, що задаються).

Електронний каталог (ЕК) — каталог на електронному носії, який подає переважно зміст паперового каталогу та містить інформацію про продукти й послуги для клієнтів або ділових партнерів.

Електронний ресурс (ЕР) — електронні дані (інформація у вигляді чисел, літер, символів або їх комбінація), електронні

програми (набори операторів або підпрограм), що забезпечують виконання визначених задач, враховуючи обробку даних.

Життєвий цикл програмного забезпечення — це безперервний процес, який починається з моменту прийняття рішення про необхідність створення програмного забезпечення і закінчується в момент його повного вилучення з експлуатації.

Інтерфейс (англ. interface) — сукупність засобів і правил, що забезпечують взаємодію пристроїв обчислювальної системи та (або) програм; сукупність описів і узгоджень про процедуру передачі управління в підпрограму та повернення в вихідну програму. Індексвання – присвоєння документу набору ключових слів або кодів, які слугують вказівником змісту документа і використовуються для його пошуку.

Інформаційний запит — завдання для інформаційного пошуку, яке може містити слова, фрази чи речення або їх комбінацію, що виражають деяку інформаційну потребу.

Інформаційне забезпечення — сукупність процесів забезпечення інформаційних потреб споживачів інформації, яка складається з підготовки інформації та її доведення до споживачів.

Інформаційне обслуговування — галузь професійної інформаційної діяльності комунікаційних посередників, спрямована на задоволення інформаційних потреб споживачів інформації.

Інформаційна послуга — здійснення у визначеній законом формі інформаційної діяльності, спрямованої на доведення інформаційної продукції до споживачів з метою задоволення їх інформаційних потреб.

Інформаційна потреба — потреба людини (групи людей) в інформації; необхідність отримання інформації, що відповідає характеру дії чи роботи, що виконується користувачем інформації.

Інформаційно-пошукова мова (ПІМ) — штучна мова, призначена для вираження семантичних аспектів інформаційних джерел (частіше всього, документів) і запитів у формі, придатній для здійснення пошуку інформації. За своїми знаковими системами та правилами синтаксису ПІМ різняться.

Інформаційний пошук (ІП) — пошук інформації, яка

відповідає інформаційному запиту.

Інформаційний автоматизований пошук — інформаційний пошук, який здійснюється ЕОМ за спеціальною програмою, без безпосередньої участі людини.

Інформаційно-пошукова мова (ІПМ) — формалізована штучна мова, що призначена для індексування документів, інформаційних запитів і опису фактів з метою наступного зберігання та пошуку.

Інформаційно-пошукова система (ІПС) — сукупність інформаційно-пошукового масиву, інформаційно-пошукової мови, правил її використання, критерії видачі та технічних засобів, які призначені для інформаційного пошуку.

Інформаційно-пошуковий масив — упорядкована сукупність документів, фактів або відомостей про них, яка призначена для інформаційного пошуку.

Інформаційно-пошуковий тезаурус (ІПТ) — спеціально складений нормативний словник лексичних одиниць інформаційно-пошукової та природної мови, призначений для пошуку слів за їх значенням. Тезаурус вміщує список ключових слів, якими може бути охарактеризовано зміст документів, з виокремленням слів, рекомендованих для індексування (дескрипторів).

Кластеризація документів — одне із завдань інформаційного пошуку. Метою кластеризації документів є автоматичне виявлення груп семантично схожих документів серед заданої фіксованої безлічі документів. Слід зазначити, що групи формуються тільки на основі попарної схожості описів документів, і ніякі характеристики цих груп не задаються заздалегідь, на відміну від класифікації документів, де категорії задаються заздалегідь.

Комунікативний формат — формат, призначений для запису та обміну даними в інформаційно-пошукових системах, реалізованих на базі електронно-обчислювальної техніки.

Комунікативний формат бібліографічного запису — форма запису бібліографічних відомостей при введенні даних у комп'ютер.

Критерії оцінки захисту комп'ютерної системи (англ. Trusted Computer System Evaluation Criteria, TCSEC) — стандарт

Мінстерства оброни США, що встановлює базові вимоги щодо контролю комп'ютерної безпеки вбудованої в обчислювальну систему. TCSEC використовувався щоб оцінювати, класифікувати та обирати комп'ютерні системи які використовуються для обробки, зберігання та надання доступу до класифікованої інформації.

Лінгвістичне забезпечення (ЛЗ) — об'єднує сукупність мовних засобів для формалізації природної мови, побудови і поєднання інформаційних одиниць у процесі спілкування персоналу АСУ із засобами обчислювальної техніки. Лінгвістичне забезпечення має дві основні складові: мови реалізації та мови взаємодії.

Система управління базами даних (СУБД) — комп'ютерна програма чи комплекс програм, що забезпечує користувачам можливість створення, збереження, оновлення, пошук інформації та контролю доступу до баз даних.

Програмне забезпечення (ПЗ) (англ. software) — сукупність програм системи обробки інформації і програмних документів, необхідних для експлуатації цих програм.

Програмне забезпечення з відкритим кодом — вільний запуск програми з будь-якою метою; вивчення роботи програми й адаптація її до потреб користувача; доступ до вихідних текстів як необхідна умова; поширення копій та постійна взаємодія; поліпшення програми і публікація зміни на користь усіх її учасників та користувачів.

Пошукові терміни — слова або словосполучення, які пошукова система розпізнає як одне ціле.

Управління даними — процес, пов'язаний з накопиченням, організацією, запам'ятовуванням, оновленням, зберіганням даних і пошуком інформації.

Формат — спосіб розміщення та представлення даних на носіїві.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**АВТОМАТИЗОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНІ
СИСТЕМИ**

Програма та навчально-методичні матеріали до курсу
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі
спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
ОП «Управління цифровою інформацією»

Укладач:

Коржик Наталя Анатоліївна

кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри цифрових комунікацій та інформаційних досліджень

Друкується в авторській редакції

План 2023

Підписано до друку 29.03.2023 р. Формат 60x84/16
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап. Друк ризограф.
Ум. друк. арк. 1,99. Обл.-вид. арк. 2,08. Тираж 100. Зам. №